

ŠPELA ROZIN, prejemnica nagrade bert za življenjsko delo na področju filmske igre

Špela Rozin, po mnenju mnogih najlepša jugoslovanska igralka šestdesetih let, zagotovo pa tudi ena najbolj nadarjenih, je po znameniti lti Rini prva poklicna filmska igralka pri nas. Njen opus obsega več kot štirideset celovečernih igranih filmov različnih žanrov, od katerih je večino posnela v tujini. Film je bil in še vedno je njen medij, film ima rada in film je vedno imel rad njo.

Osnov filmske igre se je po tem, ko so jo kot srednješolko opazili na ulici v Ljubljani, naučila med poskusnimi snemanji in statiranjem v studiu Viba film. Po manjši vlogi v Babičevem *Tri četrtine sonca* (1959) in vlogi v triptihu *Partizanske zgodbe* (Stole Jankovič, 1960) jo je mlad režiser Mirko Grobler izbral najprej za vlogo v svojem kratkem filmu, zatem pa še za glavno vlogo v celovečercu *Nočni izlet* (1961).

Nočni izlet jo je izstrelil. Zgodba z elementi filma noir, melodrame in trilerja, v kateri so glavni junaki ljubljanski študentje, t. i. zlata mladina, je v kinu doživela precejšen uspeh, še večji uspeh pa je doživela Špela Rozin v vlogi Vere, ki je delovala kot sproščeno, sodobno, urbano dekle, kakršnih v slovenskem filmu do tedaj gledalci niso bili vajeni. Ker je bila neobremenjena z »gledališko igro«, ki so jo kritiki pogosto očitali marsikaterim njenim kolegom, je bilo videti, kot da je pred kamero preprosto doma.

Tako so se ji odprle nove možnosti. Srbski režiser Jovan Živanović jo je angažiral za naslovno vlogo v filmu *Nenavadno dekle* (*Čudna devojka*, 1962), uspešnici, ki je bila prikazana na Mednarodnem filmskem festivalu v Locarnu in distribuirana v mnogih državah sveta, med drugim v Južni Ameriki, ZDA in Kanadi. Veliko zaslug za uspeh filma je imela prav Špela v vlogi cinične in v ljubezni razočarane študentke Minje, ki jo je hrvaški kritik Nenad Polimac opisal kot »najzanimivejšo urbano junakinjo tega obdobja jugoslovanske kinematografije, enakovredno različico igralk sodobnega imidža, ki so tista leta dominirale v francoskih in italijanskih filmih«.

Isto leto je z Boštjanom Hladnikom posnela epizodno vlogo v *Peščenem gradu*, naslednje leto pa kot prva jugoslovanska igralka nastopila v poljskem filmu (segment Jana Rutkiewicza v novovalovskem triptihu *Vikend*). Kmalu zatem jo je Roger Corman izbral za vojni triler *Skrita invazija*, ki so ga snemali v Dubrovniku – v filmu je odigrala edini pomembnejši ženski lik, producenti pa so ji na plakatu in v filmski špici nadeli psevdonim Mia Massini.

Istega leta se je preselila v Rim, kjer je v slabem desetletju nastopila v skoraj dvajsetih filmih različnih žanrov, v katerih je jezdila, streljala, se zaljubljala v gangsterje, kavboje in mitološke junake – kratka, počela stvari, ki jih slovenske igralka na filmu niso imele prav pogosto priložnosti početi. Šestdeseta leta so bila zanjo izjemno produktivna – snemala je tako v Jugoslaviji kot v Italiji in posnela tudi do štiri filme letno, nekatere pod psevdonimoma Sheyla Rosin in Sheila Rossin. Pojavljala se je na naslovnica filmskih revij in v takrat priljubljenih fotoromanih ter obveljala za zvezdnico mednarodnega formata.

Občasno je nastopala na ljubljanski, sarajevski in italijanski televiziji, pozneje je tudi režirala televizijske oglase in kratki igrani film. Za nastop v *Osebnih prtljagi* (r. Janez Lapajne, 2009) jo je žirija 12. Festivala slovenskega filma (FSF) nagradila z vesno za posebne dosežke. Na slovenska platna se je vrnila letos, in sicer na 21. FSF z vlogo v filmu *Ne bom več luzerka* (r. Urša Menart, 2018).

Špela Rozin je v slovenski filmski zgodovini edinstvena, ne zgolj zaradi uspešne kariere v tujini in neizmerne fotogeničnosti in šarma, temveč tudi zaradi naravne suverenosti pred kamero, s katero je v slovenski film vnesla nekaj sodobne svežine, in neusahljive ljubezni do filma in filmskih ustvarjalcev.